

ובודאי זה ענין עבד כנעני. אבל בבואם ישראל לארץ לא היו עבדים להם לכך נאמר (דברים כ') לא תחיה כל נשמה

7. סימן לבנים ויקרא עמוד 111

ישנה ירידה אשר מקורה בהעדר תוכן חיובי בחיים. כאשר אין משמעות רוחנית ומוסרית, כאשר אין אידאליים ושאיפות ערכיות, נשארים בני האדם רק עם היצרים הנמוכים ונשטפים עמהם. זו היתה האווירה במצרים, מקום בו את האשה היפה מביאים למלך והורגים את בעלה ללא נקיפות מצפון כשהלב ריק מתוכן מרומם, כשהנפש שוממה - החומריות נשארה לבד.... לעומת זאת, יש פריצות וזוהמת זנות הבאה ממקור תרבותי, מתפישת עולם מקולקלת, ממחשבות מעוותות, ישנה תרבות המאמינה בחופש היצרי, הרואה בחוסר הצניעות - סוג של פתיחות מלהיבה. תרבות שחרטה על דגלה את העדר הגבולות ומעצורים בתחום המיני כסימן לנאורות, קידמה ופריחה. זהו העולם הכנעני. הוא לא נכנע ליצירות הוא סגד לה ... היחס לכנענים חמור יותר מאשר למצרים, שכן היכולת להתמודד עם תרבות של פריצות, עם אידיאולוגיה של חומרנות - קשה מאד ומסובכת. ... לעומת זאת, עולם חומרי נטול אידיאולוגיה, עם כל הצער והשפלות שבו, יותר ניתן לריפוי. את הריק הנפשי ניתן למלא, ניתן לחבר ולרומם אותו אל עולם הרוח

ארץ קדושה לעם קדוש

8. ויקרא פרק יח, כו-כח

(כו) וישמרתם אתם את זקתי ואת מישפטי ולא תעשו מכל התועבות האלה האורז והזר הזר בתוככם: (כז) כי את כל התועבות האלה עשיתם אנשי הארץ אשר לפניכם ותטמאו את הארץ: (כח) ולא תקיא הארץ אתכם בטפאכם אתה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם: רש"י

(כח) ולא תקיא הארץ אתכם - משל לזו מלך שהאכילוהו דבר מאוס, שאין עומד כמעט אלא מקיאו, כך ארץ ישראל אינה מקיימת עובדי עבירה.

9. דעת תורה ויקרא עמוד קמט

ארץ ישראל היא נחלת ה', היא כדמיון הבן מלך, שונה היא לגמרי בכל מציאותה וסודה מכל ארצות שבעולם, מחוקי טבעיה כי אינה סובלת בעיקרה, כל סירחון וטומאה, עוברי עבירה אינה מקיימת, סוד מציאותה היא קדושה ועדינה היא בכל טבעי עורקיה, וטומאה כי תבא בקרבנה הנה קאה תקאנה, מצד רוחניות הארץ וסודה.

10. ויקרא פרק כ פסוק כו

והייתם לי קדושים כי קדושי אני ה' ואבדל אתכם מן העמים להיות לי: רש"י

(כו) ואבדל אתכם מן העמים להיות לי - אם אתם מובדלים מהם הכי אתם שלי, ואם לאו הכי אתם של נבוכדנצר וחביריו.

11. דעת תורה ויקרא קפח

גלות אינו ענין של סתם עונש, ואינו גם ענין של סתם גירוש מן הארץ, ענין של גלות הוא שילוח מאת פני ה', "בנים שגלו מעל שולחן אביהם". ובאמרנו "ומפני חטאנו גלינו מארצנו וכו' הכוונה היא ככה, כי מפני חטאנו נבדלנו מן הקב"ה, ומה באה ה"גלינו מארצנו". גרוש מאת פני ה'. זהו כוונת הכתוב שמתני אתם שלי? רק אם תהיו מובדלים מן האומות, ובהיותכם מובדלים מן האומות הרי אתם שלי.... סוד הגלות הוא מפני שאתם נבדלתם מהיות שלי, עשיתם מעשה אומות, והייתם כמוהם, הייתם של נבוכדנצר וחביריו, וכשאתם שלהם אתם צריכים להיות גם ב"מקומות שלהם", ויחד עמהם, והוא ודאי ענין כל הגלות.

12. איכה רבה (בבב) פרשה ג

זכור תזכור ותשוח עלי נפשי. תני ר' חייא משל למלך שהלך לחמת גדר ונטל בני עמו, פעם אחת הקניטוהו ונשבע שאין נוטל עמו, והיה נזכר עליהם ובוכה ואומר הלואי הווי בני עמי, אעפ"י שמקניטין אותי, הה"ד מי יתנני במדבר מלון אורחים (ירמיה ט א), אמר הקדוש ברוך הוא הלואי הווי בני עמי כמה שהיו במדבר אעפ"י שמלינין עלי, ודכוותיה (ואתה) בן אדם (אמור אל) בית ישראל (היושבים) [יושבים] על אדמתם ויטמאו אותה (יחזקאל לו יז), אמר הקדוש ברוך הוא הלואי הווי בני עמי בארץ ישראל אעפ"י שמתמאין אותה.

פרשת אחרי מות - קדשים - תרבות

מה בין המצריים לכנענים

1. ויקרא פרק יח,

(ג) כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובזנותיהם לא תלכו: רש"י

(ג) כמעשה ארץ מצרים - מניד שמעשה של מצריים ושל כנעניים מקולקלים מכל האומות, ולויתו מקום שישבו בו ישראל מקולקל מן הכל:

2. ספרא אחרי מות פרשה ח סוף פרק יב

(ג) מנין שלא היתה אומה באומות שהתעיבו מעשיהם יותר מן המצריים תלמוד לומר כמעשה ארץ מצרים לא תעשו מנין לדור אחרון שהתעיבו מעשיהם יותר מכולם תלמוד לומר כמעשה ארץ מצרים לא תעשו, מנין למקום שישבו בו ישראל שהתעיבו מעשיהם יותר מכולם תלמוד לומר אשר ישבתם בה ולא תעשו, ומנין שישבתם של ישראל גרמה להם לכל המעשים הללו תלמוד לומר אשר ישבתם בה לא תעשו. (ד) ומנין שלא היתה אומה באומות שהתעיבו מעשיהם יותר מן הכנענים תלמוד לומר וכמעשה ארץ כנען לא תעשו, ומנין לדור אחרון שהתעיבו מעשיהם יותר מכולם תלמוד לומר וכמעשה ארץ כנען לא תעשו, ומנין למקום שבו ישראל וכבשו שהתעיבו מעשיהם יותר מכולם תלמוד לומר אשר אני מביא אתכם שמה, ומנין שביאתם של ישראל גרמה להם לכל המעשים הללו תלמוד לומר אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו.

3. דברים פרק כ פסוק טז

רק מערי העמים האלה אשר ה' אלקיה נתן לה נזקה לא תחיה כל יושמה: רש"י

(טז) לא תחיה כל נשמה - כשתבא להלחם עליהם לא תקרא להם לשלום, כמו שפרשתי לך בשאר אומות, אבל אם יבאו אליך מדעתם להיות עבדיך קודם שתלך עליהם כמו הגבונים יכול אתה להחיותם:

4. דברים פרק כג פסוק ח

לא תתעב ארבי כי אויף הוא לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו: פירוש הרא"ש על התורה

לא תתעב מצרי. אף על פי שלסוף שעבדו בכם לא תתעבנו כי גר היית בארצו והטיבו לכם בראשונה ויש לכם לקרבו:

5. סימן לבנים ויקרא עמוד 111

כנען ומצרים, קרובי משפחה הם, מצאצאי הם, ובכל זאת נראה שיש הבדל בין התרבויות. את הכנענים - מצוים ישראל להחרים, לגבי המצרים - אין מצוה כזאת. לגבי עמי כנען נאמר "לא תחיה כל נשמה" ואילו לגבי המצרים נאמר - לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו.

רדידות תרבותית אידיאולוגית לעומת רדידות תרבותית תמית

6. גבורות ה' פרק ד

ישראל ומצרים אף על גב שהם הפכים, כי ישראל הצורה הנבדלת ומצריים הם החומר, מכל מקום שייך יחוס ביניהם כי החומר והצורה משלימים מציאות אחד ודבר זה התיחסות בודאי. וכן מה שיש לישראל מעלה צורה הנבדלת מן החומר, מכל מקום יש כאן שיתוף וחבור כי הצורה הוא צורה לחומר, ואם לא היה זה שיש למצרים קצת התיחסות, לא היה אפשר שישיראל יהיו גרים בארץ מצרים כי ישראל הצורה הנבדלת ומצריים הם החומר, מכל מקום שייך יחוס ביניהם כי החומר והצורה משלימים מציאות אחד ודבר זה התיחסות בודאי.... לכך אמרה תורה לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו דור שלישי וגו' (דברים כ"ג) כלומר אף על גב שודאי מצרים היו הפכים לישראל כמו שנתבאר למעלה, הפכים אלו אינם נבדלים לגמרי ולכך דור שלישי יבא להם, וזה הענין הוא במצרים אבל הכנענים הארורים דומים אל הצורה המוטבעת בחומר, וזאת הצורה הפחותה הארורה אינה מתאחדת ומתיחסת כלל עם הצורה הקדושה הנבדלת. כי מה יהיה היחוס בין צורה לצורה אם לא שהצורה המוטבעת היא משועבדת תחת צורה הנבדלת,

אחרי הערת התורה, הנה באו המצות בסדר אכילת בשר ע"כ השחיטה עצמה צריכה להתקדש כתכונה מיוחדת דוקא "כאשר צויתך במיעוט צערו של החי, למען השריש עי"ז בלבו של אדם, כי הוא נגש לא להיות לו עסק עם דבר של הפקר, שאין בו אלא תנועה אבטומטית, כ"א גם בריה חיה ומרגשת, שצריך להתחשב עם חושיה, ואפילו עם רגשי לבה, עם רגש חיי המשפחה שלה וחמלתה על צאצאיה, באיסור אותו ואת בנו, מחוסר זמן ושילוח הקן. וזה החשבון בעצמו כשהוא יונק מהקדושה האלקית של "כאשר צויתך", יביא את פריו להערת השכל הכללית, לזמן הנועד לה ... כאשר יצוד ציד חיה ועוף לאכול, שמה הרחוק ממעונו, במקום מדורם של אלה היצורים החפשיים ישפך את דמם, הנה מראה הדם יעורר מעט את לב האדם להעירו כי לא נאו מעשיו אלה.

20. חזון הצמחונות והשלום

אלא שראתה החכמה האלקית שהאדם נפל ממצבו המוסרי, ועד שיעלה במעלה זו, שיתנער ויבא להכרה המוסרית האמתית, עד העת המאושרה והנאורה היא, אין אותה המעלה המוסרית של הכרת משפטם של בע"ח ראויה לו כלל. וכמשפט כל מי שקופץ ליטול את השם להתחסד במדת חסידות הבלתי הולמתו, שאינה מביאה לו כ"א ערבוביא בדעותיו והליכות חיו, כן הוא משפט האדם בכללו, שנפל לדיוטא התחתונה של שפלות המוסר עד כדי שליטת האדם באדם לרע לו

21. אגרות הראיה חלק ג עמוד פב

על דבר אכילתך עיקר כוונתי שתדקדק יפה יפה אם לא תגרום מניעת אכילת בשר חלילה שום רפיון כל דהו בהתפתחות האומץ הגופני והנפשי, ושלא ללכת שבוי אחרי הדולגים על ההרים של תנועת צער בעלי חיים, שרובם כמדומה יש במעמקי רוחם טינא גנוזה של שנאת הבריות וכל המידות המסתעפות ומכורכות עמה, ודי לנו ההוכחה של תפיסת המקום אשר לתנועה זו במחנה האפל של שונאי ישראל המעמיקים ברשעתם, אע"פ שיש מקום לניצוץ אורה זה להיות חודר לפעמים אצל גדולי קדושי רוח השואפים לרוממות קודשי קדשים.....

22. בקרבן קדוש חלק ב עמוד קג

החיבור שבין תביעת מוסר עלינוה ובין אנרכיה איומה ושנאת הבריות אינו מתמיה כפי שהוא נראה במבט ראשון. היומרה להנהיג הלכה למעשה את האידיאלים העליונים ביותר, ובמידה רבה לכפותם על המציאות הנוכחית, מוכרחה לגבות את מחירה. גילוי חמלה שטרם הגיע זמנו מביא בהכרח להניקת רוח במקומות אחרים, וזו עלולה להמיט אסון נורא על המין האנושי. זו הייתה ההבנה העמוקה שמאחורי היתר הבשר, לנוכח ירידת רוח האדם שהסתכמה בהכרה: "כי יצר לב האדם רע מנעוריו". אם היה הבשר נאסר באכילה, היה שטף איום של קניבליזם מתפרץ וסוחף את העולם אל תהומות נוראים של שפלות שגם דור המבול לא הגיע אליהם.

המעבר מיום הזכרון ליום העצמאות

23. ויקרא פרק יט פסוק כח

וְיָרֵט לְנֶפֶשׁ לֹא תִתֶּנוּ בְּבִשְׂרֵיכֶם וְכַתְּבֹתָ קֶקַע לֹא תִתֶּנוּ בְּכֶם אֲנִי ה' רש"י

(כח) וקרט לנפש – כן דרכן של אמוריים להיות משרטנין נשקם כשמת להם מה:

24. אורות הקודש חלק ב עמוד תג

אומרים טוענים נוטים להסתה, האליליות עזיזה היא בהבלטת רשמי החיים, בהבעת הפרטיות, בחדירה אל היופי ואל העשירות הגוונית, האחדות האלקית מטשטשת את הכל, מכל הגווניו גון אחד היא עושה, ועושר החיים מתדלדל. באה טענה זו מחסרון ידיעה וכחות רגש. האליליות עם ההתעוררות העזיזה שלה עשתה כבר את הרושם שלה להשחית את החיים

13. משנה שכיר - מועדים מגילת איכה זכור עניי ומרודי

וזה המדרש הוא פלא מאד, איך יצפה הקדוש ברוך הוא על זה שיהיו בניו עמו בארץ ישראל אע"פ שמתמאין אותה, הלא אין הארץ סובלת אותם באופן כזה אם יטמאו אותה, כאשר הכתוב אומר [ויקרא יח, כח] "ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה", והוא פלא גדול.

14. משנה שכיר - מועדים מגילת איכה זכור עניי ומרודי

ועפ"י הקדמה הלו יאירו לנו דברי חז"ל כאור הבהיר, דודאי בעת שישבו ישראל על אדמתן והיו לנו סנהדרין גדולה וקטנה, ובכל עיר ועיר היו יושבין ב"ד כמבואר בריש סנהדרין, וכל בני ישראל היו יודעין את דיני התורה ואת משפטיה, ואז אם אחד עבר על מצות השם ידע ומכיר את הלאו שיש בזה העשייה, הוי עליו דין כלקח מן הקבוע, אבל אחר שהלכו בגלות שאין לנו מורה ולא חזון ולא נביא ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, ולרוב אחינו בני ישראל אין לנו בגלות הכרה אמיתית בערך מצות התורה, ומה גם אלו שנתגדלו ונתחנכו בבתי חכמים העמים שיצא מהם כל זיק ולחלוחית התורה, ויש מדינות ומחוזות ששכחו לגמרי כל דרכי התורה, ופשוט דלאנשים כאלו דין תינוק שנשכח בין העכו"ם ... הנה אנשים כאלו הוויין כאילו אין להם דעת כלל וכשטה וכטיפש שלקח מן הקבועות הוי, וע"כ באנשים כאלו אין כאן דין הקיא שיקיא אותם הארץ, אע"פ שח"ו עושיין מעשים כגוים ומתמאין את הארץ, אע"פ"כ הארץ מחבבת אותם יען שעושים זאת מבלי ההכרה ודעת, והארץ מחכה עד שיגיע העת שיתרבה דעתם להכיר את ערך תורתנו הק' ע"י שה' ישפיע עליהם רוח ממרום ויסיר מהם את לב האבן, ואז גם מהם ימלא הארץ דעה ויקיימו את התורה ומצותיה'.

המסר הפנימי שבשעיר לעזאזל

15. ויקרא פרק טז, כא

(כא) וְסִמְךָ אֶתְּךָ אֶת שְׁמֵי יְדֵי עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר הַזֶּה וְהִתְנַחֵף עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר וְשָׁלוּחַ בְּיַד אִישׁ עֵתִי הַמִּדְבָּרָה:

רמב"ן

(כא) ונתן אותם על ראש השעיר – לא נאמר בפרו של אהרן ולא בשעיר החטאת של שם ולא בשום סמיכה שבקרבנות כלשון הזה, מפני שהקרבנות לרצון על אשי הי והנם מרצים ומכפרים, אבל זה שאינו לשם והמקבלו אינו מכפר ולא מרצה אינו אלא נושא עונותם, ועונה אמן בעל כרחו, ובהיות ישראל נקיים מכל חטא ופשע הוא ישא חטאתם כאשר בפסוקים רבים בתורה ובנביאים, וזהו ונשא השעיר עליו

16. כלי יקר ויקרא פרק טז

(כב) ונשא השעיר עליו את כל עוונותם. דרשו חז"ל (בראשית רבה סה טו) עוונות תם זה יעקב איש תם. ובדין הוא כי כל המחטיא הרבים חטא הרבים תלוי בו וידוע שסמאל תמיד משתדל להחטיא את ישראל וכן עשו אדום כל מזימותם להחטיא את ישראל מצד ברכת והיה כאשר תריד ופרקת עולו על כן ראוי לטעון עליו כל עוונות בני תם לומר שיעקב מצידו תמים הוא עם ה' ואתה גרמת להם לחטוא, על כן תשא את חטאתם אל סמאל שרו של עשו שנקרא איש שעיר

17. סימן לבנים ויקרא עמוד 120

ההשפעות הזרות שהגיעו מבחוץ, מאז ומתמיד, אינן באמת קלקולים שלנו. בשעת הגאולה, מתגלה שישאל לא טעמו טעם חטא, ועוונותיהם הם תולדה של השפעת האומות. פעולתם השלילית של האומות על ישראל השפיעה רק על החיצוניות, אבל מבחינה פנימית עם ישראל היה ונותר קודש לה'. באותה שעה, יעלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו – להעמידו לדין גם על חטאינו שלנו שלא היו אלא מכוחו.

תרבות מעוותת הבאה ממוסר מעוות

18. ויקרא פרק יז, יג-יד

(יג) וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יִצְוֶה יִצְוֶה או עוף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת דָּמֹו וְכִסְהוּ בַּעֲפָר:

19. חזון הצמחונות והשלום

להכשיר את הרושם של התוצאה המוסרית באחרית הימים, להשאר חלונות שבעדם תחדור האורה של הערת השכל השלמה הבאה

אם כך הם הדברים מדוע אנו מוציאים יחס שונה למצרים ויחס שונה לכנען, שהרי על הכנעניים הצטוונו "לא תחיה כל נשמה" ומפרש רש"י שבטרם נבוא להילחם בהם לא נקרא להם לשלום ורק אם יבואו מדעתם להיות עבדים כמו שבאו הגבעונים נוכל לקבל אותם, לעומת המצריים שעליהם מצווה אותנו התורה - "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו" ובפירוש הרא"ש משמע שהציווי הוא לא רק לא לתעב אלא אפילו לקרב. הרב קשתיאל מחזק את השאלה, הרי כנען ומצרים שניהם צאצאי חם ואם כן מדוע היחס אליהם שונה?

6-7 - על השאלה הראשונה לא נרחיב אלא רק נאמר את העיקרון. הטומאה שואפת להדבק בקודש, וככל שהקודש קדוש יותר כך הטומאה שרוצה להדבק בו גדולה יותר. לדוגמא, אנו רואים שדווקא בירושלים, המקום הקדוש ביותר ליהודים, דווקא לשם מתנקזים שאר הדתות עם בתי התפילות שלהם. דוגמא נוספת נבלת בהמה וגופת גוי מטמאים פחות מישראל, הסיבה לכך, משום שגוף של יהודי הוא גוף קדוש ומחמת קדושתו הטומאה רוצה להדבק בו. נעבור לשאלה השנייה. המהר"ל מסביר את ההבדל המהותי שיש בין המצריים לכנעניים. המהר"ל מרבה לדבר על המושגים 'חומר' ו'צורה'. אם נתרגם את המושגים למציאות של אדם, אז הגוף הוא החומר והנשמה היא הצורה. כלומר צורה היא מהות וחומר כשמו כן הוא חומריות. ננסה להוריד את הדברים עוד קצת. ילד משחק בפלסטלינה, הוא לוקח צורה חלולה של בע"ח מניח אותה בלחץ על הפלסטלינה ויוצאת לו צורה מסוימת. אנו זקוקים לשני הדברים משום שהמשמעות של חומר ללא צורה היא חוסר משמעות והמשמעות של צורה ללא חומר היא חוסר ביטוי. אומר המהר"ל שהמצריים הם חומר וישראל הם צורה. על אף שישראל ומצרים הם הפכים, מכל מקום יש להם יחס בכך שמצרים הם החומר וישראל הם הצורה וחומר וצורה משלימים זה את זה. לעומת זאת הכנעניים הם צורה וכיון שגם הם צורה וגם ישראל צורה ובנוסף הם הפכים גמורים, לכן אין שום יחס ביניהם ומשום כך האפשרות היחידה של הכנעניים וישראל להיות יחד זה רק כאשר הכנעניים הם עבדים לישראל, כלומר מבטלים את צורתם בפני ישראל. מסיים המהר"ל ואומר, משום כך ישראל יכלו להשתעבד במצרים, שהרי סוף סוף היה יחס של חומר וצורה ואילו בארץ ישראל ביחס לכנעניים הצטוו "לא תחיה כל נשמה" משום שאי אפשר לישראל וכנען לגור בכפיפה אחת. הרב קשתיאל מבאר לנו את משמעות הדברים ומקרב את הדברים אלינו. יש ירידה רוחנית שמקורה בהעדר תוכן חיובי בחיים, כאשר אין משמעות רוחנית ומוסרית, אין אידאליים ושאפיות ערכיות. במצב כזה אדם נשאר עם היצרים הנמוכים ונשטף עמיהם. זהו מצב של חומר ללא צורה, או חומר שהשתלט על הצורה והצורה לא באה לידי ביטוי. חשוב לציין שאין כאן שום אידאולוגיה, אלא יש כאן חוסר באידאולוגיה שמביא להבלטת החומר. לעומת זאת יש מצב של פריצות וזוהמה הבאה לא מחוסר אידאולוגיה אלא מתרבות אידאולוגית שלמה הנובעת מתפיסת עולם מקולקלת. ישנה תרבות המאמינה בחופש היצרי, הרואה בחוסר צניעות - סוג של פתיחות מלהיבה. האומה היוונית היא אולי האומה שביטאה את האידאולוגיה הזו בצורה החזקה ביותר ומשום כך כל המאבק של יוון מול ישראל לא היה מאבק בגוף אלא מאבק על הרוח, כלומר מאבק על הצורה. גם הכנענים באו מאותה נקודת מוצא, הכנעניים לא נכנעו ליצירות אלא סגדו לה!!! זו כבר מציאות קשה הרבה יותר ועל המצב הזה אומר לנו הקב"ה: "לא תחיה כל נשמה" !!!

25. סימן לבנים ויקרא עמוד 133

ישנה שחיתות סמויה ברצון להשתקע בחוויה אחת ולהתמסר אליה בלי להיות עירניים ורגישים לשאר הצדדים שבחיים. התורה מלמדת אותנו שאנו מוקפים במצוות, במכלול ערכים, שיש תמיד לבחון שלא שכחנו אף אחד מהם ... המוסר שלנו השואף לשכלל בו - זמנית ערכים שונים שכולם אמת ואמונה באחדות האל - משמעותם חיפוש תמידי אחר המאחד והכולל, ולא אחר החוויה לכשעצמה. זהו קרב תרבותי עקרוני.

26. תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף כז עמוד ב

ואמר רב יהודה אמר רב: כל המתקשה על מתו יותר מדאי - על מת אחר הוא בוכה. ההיא איתתא דהות בשיבביתיה דרב הונא, הוה לה שבעה בני. מת חד מינייהו, הוות קא בכיא ביתירתא עליה. שלח לה רב הונא: לא תעבדי הכין לא אשנחה ביה. שלח לה: אי צייתת - מוטב, ואי לא - צבית זודרתא לאידך מית. ומיתו כולהו. לסוף אמר לה: תימוש זודרתא לנפשיך, ומיתא. אל תבכו למת ואל תגדו לו, אל תבכו למת - יותר מדאי ואל תגדו לו - יותר מכשיעור. הא כיצד? שלשה ימים - לבכי, ושבעה - להספד, ושלשים - לגיהוץ ולתספורת. מכאן ואילך - אמר הקדוש ברוך הוא: אי אתם רחמנים בו יותר ממני

27. ויקרא פרק יח פסוק כא

וּמִזְרָקָה לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמַלְכָּה וְלֹא תִזְכְּלֶנָה אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה':

(כא) למלך - עבודה זרה היא עשמה מולך, זו היא עבודתה, שמוכר בנו לטומאים ועושים שתי מזירות גדולות ומעבירים את הכן כנגליו בין שתי מזירות האש:

28. ויקרא פרק יח, ה

(ה) וְיִמְרְתֶם אֶת זִיקְתֵי וְאֶת מִיִּשְׁפֵי אִשְׁרֵי יַעֲשֶׂיהָ אִתְּם הָאֲרָם וְזֵי בָהֶם אֲנִי ה':

29. תלמוד בבלי מסכת יומא דף פה עמוד ב

וכבר היה רבי ישמעאל ורבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה מהלכין בדרך, ולוי הסדר ורבי ישמעאל בנו של רבי אלעזר בן עזריה מהלכין אחריהן. נשאלה שאלה זו בפניהם: מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת? אמר רב יהודה אמר שמואל: אי הואי התם הוה אמינא: דידי עדיפא מדידהו, וחי בהם - ולא שימות בהם.]

סיכום

פרשת אחרי מות - קדשים - תרבות

מה בין תרבות מצרים לתרבות כנען

1-2 - במשך תקופה ארוכה היה עם ישראל משועבד במצרים. לאחר מאתיים ועשר שנות שיעבוד עם ישראל יוצא לכיוון ארץ כנען וכעבור ארבעים שנה הוא מגיע אל הארץ המובטחת. השהות הארוכה במצרים והמפגש עם אנשי כנען יוצרים סכנה גדולה של משיכה אחר חוקות הגויים. משום כך מצווה הקב"ה את ישראל - "כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו". רש"י מדייק מהנאמר "כמעשה", שמעשיהם של מצריים וכנעניים מקולקלים מכל האומות. מהספרא מתבאר שלא רק שמעשיהם הכי מקולקלים, אלא גם בתוך האומה המצרית, הדור שהכי קלקל מעשיו היה הדור ששעבד את ישראל, ובתוך מצרים המקום הכי מקולקל היה בארץ גושן, מקום מושבם של בני ישראל. וכן הם הדברים אצל הכנעניים, האומה הכנענית זו האומה המקולקלת ביותר והדור המקולקל ביותר הוא הדור "שקיבל" את בני ישראל בכניסתם לארץ והמקומות המקולקלים ביותר בארץ כנען הם המקומות אותם כבשו בני ישראל. השאלה הראשונה שעלינו לשאול, מדוע הקב"ה דואג להפגיש אותנו עם האומות המקולקלות ביותר?

3-5 - מהספרא משמע שהאומה המצרית והאומה הכנענית זהות בקלקול שלהם ובהשפעה השלילית שלהם על ישראל,

היו יודעים את דיני התורה ומשפטיה ואפילו הכי היו מקלקלים מעשיהם, ודאי שבמצב כזה הארץ מקיאה אותם, אך לאחר שגלו ישראל מארצם ולמדו ממעשי הגויים ונאבדה מהם ההכרה האמיתית בערך התורה והמצוות ונעשו לתינוקות שנשבו, הרי שאין להם דעת כלל והרי הם בגדר שוטים ובאנשים כאלה ודאי שלא חל דין הקאת הארץ. ועל אף שעושים כמעשה הגויים ומטמאים את הארץ, אפילו הכי אין הארץ מקיאה אותם וכביכול מחכה עד שיגיע העת שיתרבה דעתם להכיר את ערך תורתנו הקדושה על ידי שה' ישפיע עליהם רוח ממרום ויסיר מהם את לב האבן. הדברים נפלאים!!! כאשר אדם מקלקל מעשיו מתוך אידאולוגיה יש פגם בצורה, ופגם בצורה קשה מאד לתקן עד שהארץ אינה יכולה לסבול ומקיאה את יושביה, אך כאשר הפגם אינו בצורה אלא בחומר, כלומר רק במעשים החיצוניים ולא במהות, הרי שבכוחה של הארץ להבליג, להמתין ולסבול עד שיבוא השינוי המיוחל. יש אנשים שלא מקיימים את כל התורה, לא משום שהם חושבים שהם בסדר אלא משום שהם אומרים שאין להם כוח, בתוך תוכם הם רוצים לעשות שינוי, אבל השינוי קשה להם, זו מציאות שעם כל הבעייתיות שלה יש בה נחמה גדולה שהפגם אינו במהות. אבל יש אנשים שבאים לערער על חלק מהמצוות מתוך טענה שחלק מהמצוות כבר אינן רלוונטיות, חלק מהצוות צריכות לעבור שינוי בהתאם לדור החדש, זו כבר אידאולוגיה וזה מצב מאד מאד מסוכן, ממצאות כזו עלינו להתרחק ולברוח. את המצריים אנחנו יכולים לקרב אבל גבי הכנעניים נצטוונו "לא תחיה כל נשמה"!!!

המסר הפנימי שבשעיר לעזאזל

15-17 – פרשת אחרי מות פותחת בסדר עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים. אחת העבודות שהתורה מרחיבה בה היא עבודת השעירים, שעיר לה' ושעיר לעזאזל. כשהתורה מתארת את עבודת הכהן בשעיר לעזאזל היא משתמשת בביטוי מיוחד "וסמך אהרן את שתי ידיו ... והתודה עליו את כל עוונות בני ישראל ואת כל פשעיהם ... ונתן אותם על ראש השעיר" ושלח ביד איש עתי המדברה". הרמב"ן מתמקד במילים "ונתן אותם על ראש השעיר" ואומר שלשון זו לא נאמרה לא בפרו של אהרן ולא בשעיר החטאת של שם ולא בשום סמיכה שבקורבנות והטעם שכל הקורבנות הם לרצון על אשי ה' והנם מרצים ומכפרים, אבל השעיר לעזאזל אינו לשם, אינו מכפר ואינו מרצה, כל התפקיד שלו זה רק לשאת את עוונם ולנקות את ישראל מכל החטא. דבריו של הרמב"ן צריכים ביאור. להיכן נעלמו כל העוונות, האם סמיכת הידיים של הכהן די בה כדי לנקות את ישראל מכל העוונות? הכלי יקר משלים לנו את התמונה. המלאך סמאל טורח, עומל ומשתדל להחטיא את ישראל. נמצא שישראל מצידם אין בהם חטא וכל חטאם בא להם מחמת המלאך הרע ומשום כך אנו שולחים לו דורון ומשלחים אליו את השעיר לעזאזל עם כל העוונות שבאו מחמתו, נמצא שישראל בתוך תוכם קדושים וטהורים וכל מעשיהם הרעים מיוחסים למלאך הרע. יש כאן לימוד זכות גדול על ישראל. אין באמת בישראל אנשים טמאים, אין בישראל אנשים שהם רעים מתוך אידאולוגיה, יש חולשה, יש קושי ופעמים אנחנו נכנעים, אבל אין אידאולוגיה במעשינו הרעים. וכשאינן אידאולוגיה התיקון בוא יבוא.

כל זמן שאדם נמצא בעמדה של כניעה ליצר, זה לא טוב, אבל יש תקוה, הריפוי בוא יבוא, אבל כאשר אדם מפתח אידאולוגיה סביב הרצונות הבהמיים שלו זה כבר מציאות מאד קשה ומאד מסובכת. עם ישראל היה משועבד במצרים מאתיים ועשר שנים, שיעבוד שהביא אותם למ"ט שיערי טומאה, אבל עם כל הטינופת שאחזה בהם, הצורה לא נפגעה וכעבור חמישים יום מרגע שיצאו ממצרים כבר זכו ישראל וקיבלו את התורה, מציאות כזו אי אפשר לאפשר בארץ ישראל, משום שאם היו ישראל משתעבדים תחת הכנעניים הצורה שלהם היתה נפגעת ופגיעה כזו קשה מאד לתקן אם בכלל....

ארץ קדושה לעם קדוש

8-11 - אחד מהדברים שארץ ישראל אינה סובלת זה כאשר ישראל מאמצים לעצמם את חוקות הגויים – "...ולא תעשו מכל התועבת האלה ... כי את כל התועבות האלה עשו אנשי הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ. ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם". רש"י מסביר את המציאות של הקאת הארץ במשל לבן מלך שהאכילוהו דבר מאוס, שאין עומד במעיו אלא מקיאו, כך ארץ ישראל אינה מקיימת עובדי עבירה. ר' ירוחם מסביר את המשל שארץ ישראל היא נחלת ה' ובנמשל ארץ ישראל היא בן המלך ושונה היא לגמרי בכל מציאותה מכל הארצות שבעולם ואינה יכולה לסבול כל סירחון וטומאה, סוד מציאותה היא קדושה ועדינות. כאשר ישראל הולכים בחוקות הגויים, הארץ לא מסוגלת להחזיק אותם, יש לה רפלקס הקאה אוטומטי שפולט את העוברי עבירה החוצה. אחד הציוויים בפרשת קדושים "והייתם לי קדושים כי קדוש אני ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי". רש"י במקום מסביר: אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי, ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחבריו". ר' ירוחם מסביר שכוונת רש"י לומר שהגלות אינה סתם עניין של עונש אלא שילוח מאת פני ה' - "בנים שגלו מעל שולחן אביהם". כוונת הפסוק לומר "מתי אתם שלי? רק אם תהיו מובדלים מן האומות. וסוד הגלות הוא בהיפך, כאשר אתם נבדלים מהיות שלי ועושים את מעשה האומות והייתם כמוהם, התוצאה היא שאתם של נבוכדנצר וחבריו וכשאתם שלהם אתם צריכים להיות גם ב"מקומות שלהם" ומסיים ר' ירוחם "והוא ודאי עניין כל הגלות". מכל המקורות האלו אנו מבינים שכאשר ישראל מתכחשים לזהות האמיתית שלהם, מתכחשים לתרבות שלהם, מתכחשים לעובדה שבמהותם הם נבדלים מאומות העולם, התוצאה היא שהארץ מקיאה אותם!

12-14 – במדרש איכה רבה מובא משל שלכאורה סותר את הדברים שראינו. המדרש מביא את הפסוק מאיכה – "זכור תזכור ותשוח עלי נפשי" - משל למלך שהלך לחמת גדר ונטל בניו עמו, פעם אחת הקניטו הילדים את המלך והמלך נשבע שאין נוטלן עמו. הזמן עבר והמלך התחיל להתגעגע לבניו ואמר: "הלוואי היו בני עמי, אעפ"י שמקניטים אותי. כך אמר הקב"ה לאחר שהגלה את בניו מארצו: "הלוואי היו בני עמי בארץ ישראל אעפ"י שמטמאים אותה". מקשה הרב טייכטל, איך יתכן שהקב"ה מייחל לכך שבניו יהיו עמו בארץ אעפ"י שמטמאים אותה, הלא אין הארץ יכולה לסבול אותם כמו שנאמר "ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה"? הרב טייכטל עונה תשובה מפתיעה שמחברת אותנו לרעיון שהבאנו בתחילת השיעור. יש הבדל מהותי האם ישראל מקלקלים את מעשיהם מתוך אידאולוגיה או מתוך חולשה. כאשר יש סנהדרין גדולה וקטנה ובכל עיר ועיר היו ישובים ב"ד וכל בני"

מחברים אותנו לאידיאל הגדול של חזון הצמחונות בצורה מדודה ומאוזנת.

תרבות מעוותת הבא ממוסר מעוות

18-22 - גם כאשר אדם מתחבר לאידאולוגיה מתוקנת עליו לוודא שהאידאולוגיה שייכת למציאות בה הוא חי. כשם שאידאולוגיה הדוגלת בפריצות וזוהמה תרבותית פסולה, כך גם אידאולוגיה לרעיונות נשגבים יכולה להיות פסולה כשהיא מגיעה בזמן הלא נכון. דוגמא לכך מוצאים אנו בפרשתנו במצוות כיסוי הדם - "ואיש איש מבניו" ... אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו בעפר". הרב קוק בחזון הצמחונות מבאר שהתורה מצווה אותנו על סדר שחיטה מיוחד כדי להכשיר את הרושם של התוצאה המוסרית באחרית הימים. על אף שלאחר המבול הותר למין האנושי לאכול בשר תאוה, רצה הקב"ה להשאיר לנו חלונות שבעדם תחדור האורה של הערת השכל השלמה הבאה אחרי הערת התורה. החלונות האלו באו במצוות סדר אכילת בשר. את השחיטה עצמה עושים דווקא באופן שהבהמה לא תסבול. במצוות "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד", באה התורה להורות לנו שגם למין הבע"ח יש רגשות. במצוות כיסוי הדם באה התורה להורות לאדם כי לא נאו מעשיו אלה. הרב ממשיך וכותב שהחכמה האלוקית ראתה שהאדם נפל ממצבו המוסרי ועד שיחזור למעלתו המוסרית אין המעלה הזו ראויה לו כלל ואם ינסה לחיות במדרגה זו הרי שהדבר יוליד אצלו ערבובייה גדולה בדעותיו ויכולה להביא אותו גם לשפלות גדולה. יש כאן מסר עמוק מאד!! הקב"ה דורש מאתנו לחיות במקום מוסרי שמתאים למציאות בה אנו חיים ולא לנסות לחיות במקום מוסרי שלא שייך למציאות ולזמן שלנו, אך יחד עם זה הקב"ה כן מבקש מאתנו להיות מודעים לשאיפות שאליהם אנו העם היהודי צריכים לשאוף. הקב"ה לא מצווה אותנו לחיות ברמה מוסרית שלא מתאימה לנו, לא משום שהוא חושש שנכשל, אלא משום שהוא יודע שכאשר אדם מנסה לחיות במקום שלא מתאים לו זה מביא קלקולים גדולים.

הרב כותב אגרת לבנו הרב צבי יהודה, באגרת הרב מזהיר את בנו לא להמנע מאכילת בשר אם הדבר גורם לרפיון כלשהו בהתפתחות האומץ הגופני והנפשי. הרב מרחיב את הדברים ואומר שיש כאלו המשתייכים לתנועת צער בעלי חיים ולרובם כמדומה במעמקי רוחם יש טינה גנוזה של שנאת הבריות והראיה שרוב חברי התנועה הזו משתייכים למחנה האפל של שונאי ישראל.

כאשר אדם מנסה ליישם אידיאל בתקופה שעדיין לא אפשר דרא, כמעט תמיד, הדבר יביא לקלקול גדול, משום שתמיד המציאות הנוכחית תראה לו פגומה ובעיניים שלו, כל מי שמשותף איתה פעולה הוא פושע. משום כך בדר"כ אותם אלו הטוענים שאכילת בשר היא פשע של צער בעל חיים, מבחינתם כל מי ששותף לפשע הזה הוא יותר גרוע מהחיה והיחס אליו יהיה בהתאם. במקרה הטוב זה יגמר בשנאה פנימית ובמקרה הפחות טוב השנאה תקבל גם ביטוי מעשי. אך יש הסבר עמוק יותר. הרב יהושע בספרו 'בקרבת קדוש' מבאר שההיתר לאכול בשר נבע מתוך התפיסה האלוקית ש"יצר לב האדם רע מנעוריו". היה צורך לתת מקום ליצר הזה שיצא בצורה כלשהי, כדי שלא יבואו קלקולים נוראיים. אילו התורה לא היתה מתירה למין האנושי אכילת בשר, מהר מאד המין האנושי היה מגיע למצב של קניבליזם. גילוי חמלה שטרם הגיע זמנו מביא בהכרח לחניקת רוח במקומות אחרים והחניקה הזו עלולה להמיט אסור נוראי על המין האנושי. החכמה האלוקית מוצאת את הנוסחה הנכונה, כך שמחד האדם ישאף גבוה ומאידיך יחייה את המציאות בצורה נכונה. באכילת בשר אנו נותנים מענה ל"יצר לב האדם רע מנעוריו" ובמצוות כיסוי הדם אנו

23-24 - התורה מחנכת אותנו מחד לשאוף ומאידיך לחיות במדרגה שמתאימה לנו. התמסרות לאידיאל באופן טוטאלי מבלי להתייחס למצב ולתקופה בה אנו נמצאים כמעט תמיד מוליד אחריו קלקולים. התמסרות זו פסולה לא רק בנוגע לאידיאלים אלא גם בנוגע לרגשות. אחת המצוות בפרשת קדשים היא "ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם...". רש"י במקום מסביר שדרכם של האמוריים להיות משרטים בשרם כשמת להם מת. לכאורה מה הבעיה במעשה זה, האדם מתחבר בצורה עוצמתית עם השכול והכאב? אלא שהרב קוק באורות הקודש מסביר שהאלילות דוגלת בהבלטת רשמי החיים, כלומר להעצים רגשות בצורה קיצונית, להתמסר לרגשות באופן טוטאלי, לעומת האחדות האלוקית שמטשטשת את הכל. הרב קשתיאל מבאר את הדברים בצורה נפלאה: ישנה שחיתות סמויה ברצון להשתקע בחוויה אחת ולהתמסר אליה בלי להיות ערניים ורגישים לשאר הצדדים שבחיים. התורה מלמדת אותנו שאנו מוקפים במצוות, במכלול ערכים, שיש תמיד לבחון שלא שכחנו אף אחד מהם ... המוסר שלנו השואף לשכלל בו - זמנית ערכים שונים שכולם אמת ואמונה באחדות האל - משמעותם חיפוש תמידי אחר המאחד והכולל, ולא אחר החוויה לכשעצמה. זהו קרב תרבותי עקרוני.

בעוד שהאמוריים העצימו מאד את הרגש על האובדן, עד שהיו פוגעים בגופם באה היהדות ואומרת באופן ברור שהחוויה הרגשית על האובדן חייבת להיות מאוזנת, מחד חייבים לתת מענה לכאב ולחלל שנוצר ומאידיך על האדם לדעת שהחיים ממששים. שקיעה גדולה מידי בשכול תגרור אחריה דלדול כוחות חיים. בגמרא מועד קטן מובא סיפור מזעזע על אמה לשבעה ילדים ששכלה את אחד מבניה. האשה היתה בוכה עליו הרבה. רב הונא שהיה שכן של אותה אשה אמר לה שלא טוב להיות שקוע כל כך הרבה בשכול, אך האשה התעלמה מהדברים ולא התאוששה. רב הונא העלה הילוך ואמר לה שאם היא תמשיך כך היא יכולה להכין את התכריכים לבן הבא. הנורא מכל קרה, האמא קברה את שבעת בניה ובסופו של דבר מרוב צער הלכה גם היא לבית עולמה. ירמיה הנביא אומר: "אל תבכו למת ואל תנדו לו" ובגמרא ביארו - "אל תבכו למת יותר מדי ואל תנדו לו יותר מכשיעור, אם כן מה המינון הנכון? אומרת הגמרא: שלושה ימים לבכי, שבעה להספד ושלושים לגיהוץ ותספורת. מכאן ואילך אמר הקב"ה אי אתם רחמנים יותר ממני. אדם של"ע חווה שכול יודע שאחת המשימות הקשות היא למצוא את האיזון בין הזיכרון של הנפטר לבין המשך החיים. פעמים אדם מרגיש שאם הוא לא התמסר באופן טוטאלי לרגשות האובדן יהיה בכך פגיעה בכבוד המת, אך התורה וחז"ל מלמדים אותנו שההפך הוא הנכון, התמסרות טוטאלית לחוויית השכול יש בה פגיעה בכבוד החי!!! כשם שהתמסרות לאידיאולוגיה חייבת לבוא מתוך התחשבות בכלל המציאות כך התמסרות לחוויה רגשית חייבת לבוא בצורה מאוזנת מתוך התחשבות בכלל החיים. תורת ישראל מחנכת אותנו לאחדות אלוקית, המציאות היא מציאות אחדותית והתמסרות נכונה יכולה לבוא רק כאשר האדם מתייחס למכלול כולו ולא לפרטים בתוך המכלול. הכלל הזה נכון בכל תחומי החיים. נביא כמה דוגמאות.

התמסרות לעבודה זה דבר חיובי, אבל בעל משפחה חייב לדעת שההתמסרות חייבת להיות מאוזנת בצורה כזו שההתמסרות לעבודה לא תפגע במחויבות המשפחתית! זה נכון אצל גברים וביתר שאת נכון אצל נשים.

חברים יקרים!

הבדל מהותי יש בין המצריים לכנעניים. המצרים הם ביטוי לחומריות ללא שום אידאולוגיה, הכנעניים לעומתם פיתחו אידאולוגיה שלמה סביב השעבוד לחומריות. הסיבה ליחס השונה מצד ישראל למצרים ולכנען נובע מכך שכל זמן שאין פגיעה בצורה כלומר באידאולוגיה יש יותר יכולת לתקן, משום כך על המצריים נאמר "לא תתעב מצרי" ועל הכנענים נצטוונו "לא תחיה כל נשמה". מכאן עלנו ללמוד עד כמה אנו צריכים להיזהר מרדידות תרבותית שנובעת מתוך אידאולוגיה. ארץ ישראל מקיאה את עם ישראל כאשר הם משחיתים את דרכם מתוך אידאולוגיה, אך כאשר השחתת הדרך באה מתוך חולשה הקב"ה סובל אותנו ויבוא יום שישפיע רוח ממרום ויסיר את לב האבן. לא רק אידאולוגיה חומרית בעייתית אלא גם אידאולוגיה מוסרית שכביכול באה מתוך רצון לדחוק את הקץ ולגרור את המציאות למדרגה מוסרית שהיא כלל אינה שייכת אליה. התורה מחנכת אותנו לאזן בין השאיפות ובין המעשים כך שההתקדמות שלנו תתקן את המציאות ולא תיצור קלקולים נוראיים.

שבת שלום ומבורך!!

התמסרות לתורה היא דבר גדול, אבל פעמים שההתמסרות הזו יכולה למחוק ולהתעלם מכל מי שנמצא מסביב, לכן בא שלמה ואומר לנו "ונמצא חן בעיני אלקים ואדם", האדם צריך תמיד לבדוק שמעבר למציאת חן בעיני אלקים עליו למצוא חן גם בעיני אדם, לפעמים כדי למצוא חן בעיני אדם עליו לוותר לא על עקרונות הדת אלא על קיצוניות דתית. אנו לא נגד קיצוניות דתית אלא נגד קיצוניות שמביאה למחיקת הזולת. אין להבין מכאן שניתן ח"ו לחפף במצוות כדי למצוא חן, מי שמחפף במצוות כדי למצוא חן בעיני אחרים זו בדיוק אותה תופעה של קיצוניות דתית רק מהצד השני, זו התמסרות לאחדות הציבורית מתוך התעלמות מהחובה שלנו כלפי אלוים. האיזון הנכון הוא לקחת גם את החובה שלנו כלפי שמיא וגם את החובה שלנו כלפי הציבור ומתוך הכרה בשתי המחויבויות האלו להגיע לנוסחה הנכונה.

נחבר מעט את הדברים ליום הזיכרון ויום העצמאות. מדינת ישראל קבעה את שני הזמנים האלו בזה אחר זה, לכאורה היה נכון לנתק ביניהם, שהרי יום הזיכרון הוא יום מלא בכאב ויום העצמאות הוא יום מלא בשמחה. אך דווקא השילוב ביניהם מלמד אותנו לימוד גדול. אנחנו צריכים לזכור, אבל מעבר לזיכרון הכואב עלינו להתבונן קדימה ולראות איזו צמיחה גדולה באה לנו מאותם הנופלים שמסרו נפשם על העם והמולדת. זו הסתכלות בריאה שמחנכת אותנו לא להיות שקוע בכאב אלא לצמוח מתוך הכאב. לקחת את הכאב ובמקום להתרכז בחלל שנפער אנו מתבוננים מנקודת מבט אחרת ורואים איזו צמיחה גדולה באה לנו.

27-29 – אחד הציוויים בפרשת קדושים הוא האיסור "ומזרעך לא תתן למלך". עבודת המולך היתה עבודה מזעזעת, כפי המבואר בפירוש רש"י העובד היה מוסר את בנו לכמרים, היו עושים שתי מדורות גדולות ומעבירים את הבן ברגליו בין שתי המדורות. כמובן שהבן היה מת. לכאורה יש כאן התמסרות טוטאלית למולך. האדם נותן לאלוהיו את היקר לו מכל, אך דווקא הטוטאליות הזו מלמדת אותנו על השקר הגדול והבלוף הגדול שיש בעבודת המולך. "אמונה" שמתמסרת לקיצוניות דתית על ידי רמיסת המוסר הטבעי, האנושי והבסיסי אינה אמונה!! לעומת עבודת המולך אצלנו בפרשת 'אחרי מות' נאמר "ושמרתם ועשיתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ה'" ולמדו חז"ל "וחי בהם ולא שימות בהם"!!! זה המסר שיש בתורת ישראל – חיים!!! כדי לחיות בצורה נכונה צריך להזהר מטוטאליות שמעצימה גוון אחד בחיים ופעמים רבות רומסת גוונים רבים אחרים. התרבות היהודית בפרט ותורת ישראל בכלל מחנכת אותנו לאיזונים נכונים, מחנכת אותנו להיות גם נאמנים לבורא וגם נאמנים לזולת, מחנכת אותנו להיות גם אידאולוגים וגם קשובים. האיזונים האלו הם אלו שמביאים אותנו לקיים את הציווי האלוהי "וחי בהם ולא שימות בהם"!!!

